

**Ба Шурои диссертационии 6Д.КОА-001
назди Донишгоҳи миллӣ Тоҷикистон
(734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17)**

ТАҚРИЗИ

муқаризи расмӣ ба диссертасияи Музафарзода Фазлиддин дар мавзӯи «Ҳимояи манфиатҳои миллӣ дар шароити низоми нави ҷаҳонӣ (нигоҳи геополитикӣ)» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 23.00.04 – Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилаӣ: инкишифӣ глобалӣ ва минтақавӣ

Мутобиқати диссертасия ба ихтисос ва самти илм, ки аз рӯйи он диссертасия ба ҳимоя иеншиғод мешавад. Диссертасияи Музафарзода Фазлиддин дар мавзӯи «Ҳимояи манфиатҳои миллӣ дар шароити низоми нави ҷаҳонӣ (нигоҳи геополитикӣ)» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ бо шиносномаи ихтисоси 23.00.04 – Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилаӣ: инкишифӣ глобалӣ ва минтақавӣ, ки аз рӯи он ба Шурои диссертационӣ мувоғиқи фармонши Комиссияи олии аттестационии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1-уми ноябрини соли 2021, таҳти №311/01 ҳуқуқи қабули диссертасияҳо барои ҳимоя дода шудааст, мувоғиқ мебошад. Ҳамзамон таҳқиқот ба талаботи Феҳристи ихтисосҳое, ки аз рӯйи онҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон унвонҳои илмӣ дода мешаванд ва бо қарори Раёсати Комиссияи олии аттестационии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-уми ноябрини соли 2017, таҳти №5\2 тасдиқ шудааст, мувоғиқат мекунад. Омузиш ва таҳлилу таҳқиқи масъалаи хифзи манфиатҳои миллӣ дар шароити равандҳои сиёсии низоми нави ҷаҳонӣ ҳамеша зери таваҷҷӯҳи доимии сиёсатшиносон мебошад.

Мубрамияти тадқиқи масъала ба як қатор асосҳо алоқаманд мебошад ва дар ин радиф муайян намудани далели, ки дар олами муосир масъалаи ташаккул ва инкишифӣ равандҳои сиёсӣ дар шароити низоми нави ҷаҳонӣ аҳамияти муҳимро соҳиб аст.

Аз нуктаи назари муаллиф ин равандҳо хусусияти мураккабу дұхұра дошта, барон як кишваре таъсири мусбій ва барон кишивари дигар метавонанд таъсири манғыл доңта бошанд. Таъсири манғии ин равандхоро бештар давлатхон рү ба инкишиф әхсес мекунаанд. Амалияни қамъияті далели он аст, ки “технологҳои” низоми нави қаҳоній ба хотири хиғзи манғиатхон миллни хеш, тавсеән арзиншхон миллни худ ва хиғзу бақон онҳо омодаи ҳама намуди қурбоннұқ мебошанд.

Манғиатхон миллій унсурини мұхымтарини ташаккули сиёсати хориции кишвархо маҳсуб ёфта, тавассути онҳо шақлгирин тамоюлхон асосини муносибатхон байни давлаттің муайян карда мешаванд. Вобаста ба ин, таҳқиқи илмни мавзуи мазкур дорон мубрамияти хос мебошад.

Асосгузори сулху вахдати миллій – Пешвои миңлат. Президенти Қумхурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалі Раҳмон дар Паёми худ ба Мачлиси Олии Қумхурии Тоҷикистон вобаста ба хавфу хатархон низоми сиёсии олам ишораи саривактій намуда, қайд карданд, ки: «Терроризму экстремизм, қочоқи силоҳ, гардиши ғайриқонунин маводи мухаддир, киберчиноятхо ва дигар чиноятхон фаромиллій, ки башариятре ба ташвии овардаанд, моро водор месозад, ки ба масъалаҳои хиғзи манғиатхон миллій ва таъмини амниятини кишварамон диққати аввалиндарача диҳем». Чунин таваҷҷухи хос ба масъалаи хиғзи манғиатхон миллій дар шаронти мураккаб гарлидани вазъи қаҳони мүосир тақозо менамояд, ки роҳу воситаҳои хиғз ва татбиқи манғиатхон миллій дар шаронти низоми нави қаҳоній дуруст муайян гарданд.

Низоми нави қаҳоній ва равандхони мүосири сиёсии он ҳамчун таҳдиidi ҷидди баҳри давлатхон миллій буда, механизмҳои ҳимояшавандагии манғиатхон миллиро душвор мегардонад. Вобаста ба ин, дар низоми нави қаҳоній масъалаи манғиатхон миллій ба сифати объекти тамоми навъи муносибатхо ва унсурини меҳварии онҳо қарор гирифтааст.

Манғиатхон миллій муайянкунаандай тамоми навъи муносибатхо шинохта мешаванд. Аз ин рү, дар олами мүосир таваҷҷухи тамоми

давлатҳо ба масъалаи мазкур равона гардидааст. Дар шароити мураккаб гардидани вазъияти сиёсии ҷаҳони муосир, воситаҳои татбиқнамои манфиатҳои миллӣ низ муракаб гардида истодаанд. Ҳолати мазкур метавонад таъсири манфии худро дар ин самт ба давлатҳои рӯ ба инкишоф расонад.

Ҷумҳурни Тоҷикистон яке аз давлатҳои рӯ ба инкишофи ҷомеаи ҷаҳонӣ буда, дар ҳалли масъалаҳои минтақавӣ ва байналмилалӣ ташаббускор мебошад. Дар раванди ташаккул ва инкишофи низоми давлатдории худ Ҷумҳурни Тоҷикистон ба масъалаи хиғзи манфиатҳои миллӣ ва раванди татбиқи онҳо кӯшишҳои зиёде ба ҳарҷ дода истодааст.

Таҳқиқоти анҷомдодан унвонҷӯй Музафарзода Фазлиддин ба ҷиҳати моҳият алокаманд ба масонли бахши илмҳои сиёсӣ буда, **мақсади таҳқиқот** аз омӯзиши роҳу воситаҳои самараноки ҳимояи манфиатҳои миллӣ дар шароити низоми нави ҷаҳонӣ, муайян намудани мушкилиҳо ва таҳлили пешниҳодҳо бахри хиғзи манфиатҳои миллӣ бо дарназардошти ҳавфу ҳатар ва таҳдидҳои ҷаҳони муосир иборат мебошад.

Вазифаҳои таҳқиқот омӯзиши асосҳои назариявӣ ва методологии манфиатҳои миллӣ, муайян намудани моҳият, мазмун ва ҳусусиятҳои онҳо; таҳқиқи заминҳо ва механизмҳои сиёсии ташаккули низоми нави ҷаҳонӣ, асосноккунини моҳият ва ҳусусиятҳои он; таҳлил ва муайян намудани қонунияти ташаккули таълимоти нав онд ба зарурат ва моҳияти низоми нави ҷаҳонӣ; муайян намудани ҳусусияти манфиатҳои миллии Ҷумҳурни Тоҷикистон ва механизмҳои таъмини ҳимояи онҳо дар низоми нави ҷаҳонӣ; муайян ва асоснок намудани ҷанбаҳои таҳдидовари низоми нави сиёсӣ ба манфиатҳои миллии Ҷумҳурни Тоҷикистон ва пешниҳоди механизмҳои самараноки мӯковимат ба он; таҳқиқи вазъи геополитикии муосир ва асосноккунини таъсири равандҳои сиёсӣ ба осебназирини манфиатҳои миллӣ дар Тоҷикистон мебошанд.

Навғониҳои илми тадқиқот дар муайян намудани ошкорсозии моҳияти назариявӣ-методологии низоми нави ҷаҳонӣ бо дарназардошти

ҳифзи манғиатҳои миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон ифода мейбад.

Асосҳои методологии тадқиқотро меғодҳои илмҳои сиёсӣ, меғодҳои таҳлилӣ, таърихӣ, тарҳрезии сиёсӣ, системанокӣ, муқоисавӣ, коммуникатсионӣ, ояндабинӣ ва муশоҳидавӣ ишғол менамоянд.

Рисола аз муқаддима, ду боб ва шаш зербоб, хулоса ва рӯйхати адабиётҳои истифодашуда иборат буда, аз 172 сахифа иборат мебошад. Муқаддимаи диссертасия мутобиқ ба назардошти муҳимоти таркибии ин қисмат таҳия ва тасвиб гардида, ҷузъиётҳои алоҳидай шарҳу тавзехотни бандҳои нишондодии он аз мадди назар дур намондааст.

Истифодаи шумораи зиёди сарчашмаҳо ва адабиёти илми дар рисолаи Музафарзода Ф., бешубҳа, аз салоҳияти илмии у нисбати дарки масъалаҳои илми сиёсатшиносӣ мебошад. Таҳлили муқоисавии консепсияҳои дар илми сиёсӣ вучуд дошта аз ҷониби муаллиф, ки дар аксар ҳолатҳо асоснок мебошанд, мавқеи дурустӣ шахсии уро нисбаги мавзӯи мавриди омӯзиши қарор гирифта нишон медиҳад. Шумораи лозимаи интишороти корҳои илмии напр намудаи Музафарзода Ф. -- мақолаҳо ба мавзӯи таҳқиқотии у алокамандии бевосита дошта, шаҳодати истеъдоди баланди таҳлили масъалаҳои марбут ба илми сиёсатшиносӣ доштааш мебошад.

Дар қисмати «Хулоса»-и диссертасия, муаллиф ба таври мушаҳҳасу кутоҳ аз таҳлили иҷронамудаи ҳуд натиҷагирӣ намудааст, ки онҳо ба вазифаҳои гузошташуда ва мазмуни бобу зербобҳои таҳқиқот мувоғикат мекунаанд. Натиҷаҳои дар рафти таҳлили масъала ба даст овардан Музафарзода Фазлиддин илман асоснок буда, барои назария ва амалияи илми сиёсатшиносӣ дар Тоҷикистон ва берун аз он лозим ва муғид мебошанд. Рисола аз ҷиҳати назариявӣ ва амалӣ ҷолиб мебошад. Мантиқан аидешаҳои муаллиф саҳҳ баён гардидаанд ва мазмунан аз нигоҳи илми устувор мебошанд. Алоқамандии тадқиқи назариявии мавзӯъ бо ҳолати воқеии он дар таҷрибан кишварҳои пешқадами ҷаҳони демократӣ, ИДМ ва Тоҷикистон моҳияти илмии кори диссертациониро дучанд месозад. Рисолаи мазкур аз ҷиҳати соҳтор ва ҳаҷм мутобиқи

талаботҳои анҷоми кори илмӣ мебошад.

Метавон хулоса кард, ки саҳми шаҳсии муаллиф дар таҳдили илмӣ-назариявии масъалан манфиатҳои миллӣ дар шароити низоми нави ҷаҳонӣ назаррас мебошад. Дар ин самт нақши анҷешаҳои унвонҷӯй ҳосияти илмиро пайдо мекунанд ва истифодаш воқеъбинона ва амалишавандадоранд.

Баробари ин бояд қайд намуд, ки дар рафти омӯзиш ва таҳдили масъала, муаллиф ба чунин ҳатогиву камбузҳо роҳ додааст:

1. Агар муҳаққиқи диссертасия дар боби аввал аз сарчашмаҳои бештар ба забонҳои хориҷӣ истифода мекард, ин рисола мустаҳкамтар мешуд.
2. Дар зербоби 2.2. «Ҷанбаҳои таҳдидовари низоми нави ҷаҳонӣ ба манфиатҳои миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба муаллиф лозим аст, ки ин масъаларо амиқтар таҳқик намуда, мисолҳои мушаҳҳас нишон медод, ки таҳдид ба манфиатҳои миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз кучо сарчашма мегирад.
3. Зербоби 2.3. «Вазъи геополитикии мусоир ва таъсири он ба осебиазирни манфиатҳои миллӣ»-и ин рисола ғолиб меомад, агар муҳаққиқ вазъи геополитикии мусоирни минтақаи Осиёи Марказиро таҳлил менамуд.
4. Ҳатогиҳои грамматикӣ, имлӣ ва техникие, ки дар мати ҷой доранд, бартараф карда шаванд.

Қайд намудан зарур аст, ки камбузҳои номбурда ислоҳ шавандаанд ва ба мазмуну арзиши рисолаи илмӣ таъсири расонида наметавонанд. Афтoreferati диссертасия ба мазмуни рисолаи илмӣ мувофиқ буда, ба талаботи мавҷуда ҷавобгӯ мебошад.

Рисолаи диссертационӣ маҳсулӣ кори илмии унвонҷӯй ба ҳисоб рафта, ба талаботи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба диссертасияҳо дар мавриди дарёфти дараҷаи илмии номзади илм мувофиқ

аст. Муаллифи он сазовори гирифтани дараҷаи илмии номзади илмҳон сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.04 – Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ: инкишофи глобалий ва минтақавӣ мебошад.

Мукарризи расмӣ:

Курбонова Зулфия Маҳманабиевна,
доктори илмҳон сиёсӣ, дотсент,
мудири кафедраи муносибатҳои
байналмилалӣ ва дипломатияи
Донишгоҳи (Славянни)
Россия ва Тоҷикистон

Имзон Қурбонова З.М.-ро ро тасдик менамоям
Раҳимов Абдуҳамит Абдубасирович
Сардори шуъбаи кадрҳои Донишгоҳи
(Славянни) Россия ва Тоҷикистон

Суроғ: 734025, Ҷумхурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, кӯчаи М. Турсунзода, 30
Донишгоҳи (Славянни) Россия ва Тоҷикистон